

Sammendrag av doktorgradsavhandlinger

Gøril Figenschou

«Full kontroll i barnehagen?» – en studie av styring og styringsmentalitet

Avhandling for ph.d.-graden ved Institutt for pedagogikk og livslang læring, NTNU, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet. Disputas 3. november 2017.

Avhandlingen fokuserer på hvordan ansatte i barnehager skaper og regulerer barns (og ansattes) muligheter i barnehagen gjennom diskursive praksiser og ulike reguleringer av tid og sted. Gjennom en pragmatisk tilnærming, brukes Michel Foucaults begrep styringsmentalitet som omdreiningspunkt for analyser av et empirisk feltarbeid gjennomført i to barnehager i Finnmark. Gjennom å bruke Foucaults begrep disiplinærmakt vises det hvordan møter mellom mennesker, mennesker og sted og mennesker og tid, har regulerende og disiplinerende effekter på barn og voksne i barnehagen. De teoretiske orienteringene i denne studien er sosialkonstruksjonisme, sosiokulturell tilnærming og post-strukturalisme, og hentes hovedsakelig fra Foucault og andre som har videreutviklet hans teorier.

Foucaults teorier bidrar i denne avhandlingen med kunnskap om og forståelse for hvordan kunnskap produseres gjennom og i diskurser. Praksiser og lingvistiske kategorier vil dermed være sosialt og historisk situert. I avhandlingen brukes Foucaults forståelser av makt, diskurser og disiplin til å analysere møter og samspill mellom mennesker i barnehagen. Det presenteres empiriske data fra et feltarbeid, som blir analysert og diskutert i forhold til det teoretiske grunnlaget for avhandlingen. Den empiriske delen av avhandlingen er delt inn i fire kapitler, hvorav tre omhandler ulike aspekter av hvordan styring og regulering foregår i barnehagen og et siste avsluttende kapittel som oppsummerer studiens funn gjennom en diskusjon relatert til hovedspørsmålet: Hvordan foregår styring av barn og ansatte i barnehagen gjennom barnehagens styringsmentalitet?

Avhandlingen viser hvordan både barn og ansatte inngår i og skaper regulerende mønstre for hva som regnes som «god barnehageatferd» i barnehagehverdagen. Både barn og ansatte møter ulike reguleringer av hva som blir regnet som normalt å gjøre, og blir regulert gjennom et nett av ulike styringsteknikker som omfatter reguleringer av rom, tid og kropp. Ulike teknikker for styring som sjelden opererer alene, men i relasjon til hverandre. Det brukes ulike typer reguleringer overfor barn fordi barna beskrives som forskjellige, og ulikhetene baseres på egenskaper tilskrevet det enkelte barn. Gjennom de egenskapene barn blir tilskrevet av personalet, konstruerer personalet noen forventninger knyttet til hva det enkelte barn kan eller har mulighet til å gjøre. De styringsteknikkene som brukes opptrer ikke i et vakuum, men vil være styrt av barnehagens styringsmentalitet.

Kontakt: Gøril Figenschou, Institutt for lærerutdanning og pedagogikk, campus Alta, UiT Norges Arktiske Universitet. Email: goril.figenschou@uit.no

Moa Nyamwathi Lønning

Fragmented journeys, social relations and age amongst Afghan young people on the move towards Europe: Positioning, negotiating and redefining

Avhandling for ph.d.-graden ved Institutt for sosialt arbeid, NTNU, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet. Disputas 12. januar 2018.

Denne avhandlingen søker å bidra i den akademiske diskusjonen om reiser. Den ser på reisen som en del av migrasjonsprosessen som er verdt en grundigere undersøkelse da den både tidsmessig og erfaringsmessig kan være av stor betydning. Avhandlingens tema blir belyst gjennom casestudie av unge afghanere på flukt mot Europa. Dette er en gruppe kjent for svært lange og vanskelige reiser. Videre representerer de den største gruppen enslige mindreårige asylsøkere som har ankommet Europa i nesten et tiår. Reisen blir brukt som utgangspunkt for å få tilgang til de unges livshistorier. Fokus rettes dermed mot fenomenet reiser både som prosess, konstrukt og narrativ. Forskning på reiser har i stor grad vært fraværende innenfor migrasjons- og flyktningstudier. Avhandlingen søker således å bidra med kunnskap om dette.

Avhandlingen er en *multi-sited* studie basert på livshistorie- og semistrukturerte intervjuer, etnografisk feltarbeid og kreative kunstbaserte metoder. Den omhandler tre grupper unge afghanere: (i) papirløse i Hellas, (ii) unge med opphold i Norge, og (iii) unge med avslag på sine asylsøknader i Norge. Studien har 27 hovedinformanter og 11 fotodagbokdeltakere mellom 15 og 24 år. Det ble gjennomført syv måneders feltarbeid i Hellas mellom oktober 2012 og desember 2015, med korte feltturer til Tyrkia og Italia; og intervjuene i Norge fant sted i 2014. Gjennom å utforske reiseruter, sosiale relasjoner og forholdet mellom alder og sårbarhet, synliggjøres de unges hverdagserfaringer og mestringsstrategier. Fokuset er derved på kompleksiteten av levde erfaringer, samhandling og innvirkningen av strukturelle rammer og betingelser, og således på de unges posisjonering, forhandling og redefinerings.

Funnene viser at reisene ikke var lineære. De representerer snarere fragmenterte og omdirigerte fluktruter som inkluderte lange perioder av immobilitet og en konstant forhandling av mobilitet. Ankomst til Norge innebar ikke en slutt på reisen, men heller en omkonfigurering av den fysiske reisen til en juridisk prosess. Avslag på asylsøknader synliggjorde også Norge som en midlertidig destinasjon blant noen. Sosiale relasjoner er viktige for de unges opplevelser og representerer ressurser som de aktivt drar nytte av både i migrasjonsprosessen og etter bosetting. De formet både egne grupper og ble plassert i grupper av smuglere. Personer ble som oftest adskilt underveis men kunne også møte hverandre igjen på forskjellige steder. Videre, ved å velge en casestudie hvor de som migrerer er unge og dermed befinner seg mellom ulike regelverk og systemer for innvandring og barnevern, blir alder en sentral faktor for å forstå slike reiser og tilhørende overganger. Unge mennesker på flukt konfronteres med et system hvor kronologisk alder er avgjørende, men hvor implikasjonene av alder viser seg på forskjellige måter på tvers av kontekster. De går også gjennom en modningsprosess initiert av det de opplever underveis og etter ankomst.

Kontakt: Moa Nyamwathi Lønning, RCTS Nord (Regionalt ressurscenter om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging), Universitetssykehuset Nord Norge, Tromsø, Norge. Email: mnl501@unn.no

Veronika Paulsen

Overgang til voksenlivet for ungdom i barnevernet

Avhandling for ph.d.-graden ved Institutt for sosialt arbeid, NTNU, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet. Disputas 12. desember 2017.

Avhandlingen *Overgang til voksenlivet for ungdom i barnevernet* er en artikkelbasert avhandling som består av fire artikler og ett bokkapittel, samt en sammenbindende kappe. Tidligere forskning har vist at overgangen til voksenlivet kan være utfordrende for denne gruppa, noe som gjør at det er behov for mer kunnskap om hva som er viktig for ungdommene i denne overgangen. Dette krever at de unge selv kommer til orde, og studien fokuserer derfor på ungdommenes egne tanker og erfaringer. Studien bygger på kvalitative intervjuer med 45 ungdommer i alderen 16–26 år, som alle har hatt tiltak fra barnevernet.

Funnene i avhandlingen viser at ungdommer som går ut av barnevernet opplever en brå overgang til voksenlivet med begrenset mulighet for veksling mellom selvstendighet og støtte. Dette gjelder både de som har vært under omsorg og de som har hatt hjelpetiltak. Den brå overgangen handler på den ene siden om at ungdommene har begrenset nettverk og lite tilgang på sosial støtte i uformelle relasjoner, samtidig som at de støttende relasjonene de har hatt i barnevernssystemet avsluttes på et sårbart punkt i livet. Når barnevernstiltak avsluttes mister ungdommene kontakten med voksne som kunne motivert dem, som kunne fokusert på deres positive bidrag i samfunnet og hjulpet dem til å finne ressurser og støtte videre inn i voksenlivet. Uten slik støtte er det en fare for at disse ungdommene vil streve i voksenlivet.

Det kommer frem i avhandlingen at medvirkning og sosial støtte er viktige momenter for å få til en god overgang til voksenlivet. Medvirkningsprosessene må baseres på en samarbeidsrelasjon hvor ungdommen gis reell mulighet til medvirkning, medbestemmelse og autonomi, og den sosiale støtten må inneholde både praktisk, emosjonell, bekreftende/ oppmuntrende støtte, samt støtte til gode medvirkningsprosesser. En god overgang til voksenlivet innebærer altså en kombinasjon av gode medvirkningsprosesser og mulighet for autonomi, og samtidig tilgang til gode sosiale relasjoner hvor man kan få støtte når man trenger det. I tillegg har de behov for anerkjennelse, da dette legger grunnlag for utvikling av selvtillit, selvrespekt og selvaktelse, som er forutsetninger for full inkludering i samfunnet.

Kontakt: Veronika Paulsen, NTNU Samfunnsforskning. E-mail: veronika.paulsen@samfunn.ntnu.no